

נראה אור

פרשת בראשית תשפ"ג

גליון קמג שנה ג

באר רבנו"ק מלעכוויטש קוויטנע

{ שניני אור }

בחסד ה' עברו עלינו ימי ירח האיתנים בקדושה ובהתעלות בשמחה ובהתרוממות, עתה פנינו אל העתיד להכניס בעזרתו יתברך את השגות הקדושה והרגשות ההתעלות להם וזינו במעשה בפועל בכל עניני עבודת הבורא.

האמת שבמבט לאחור עולה לפעמים בלב הרגשת החמצה כלשהי - האם אכן מיצינו את הזמנים ה-כה מיוחדים, האם נצלנו כראוי את ההזדמנות הניתנת לנו במתנת שמים אחת בשנה, מחד גיסא טובה וראויה הרגשה זו - ככל שהשגנו עדיין יש הרבה מה להתקדם, אך מאידך גיסא עלינו להזהר לבל תפול בנו מחשבה שלא פעלנו מאומה בזמנים המקודשים.

בעת ההקפות ביום שמחת תורה לאחר שזימרו משכני אחריו נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך, אמר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א כי הר"ר ישראל לזרוביץ' העירי שהכתוב לכאורה מוקשה, משכני אחריו נרוצה היא בקשה לעתיד שימשוך אותנו הבורא אליו, ואילו המשך הכתוב הביאני המלך חדריו מתייחס לעבר - המלך כבר הכניסני אליו, אתמהא!

הקושי ברור אך בהבנת תירוצו של אדמו"ר שליט"א נחלקו השומעים, יש שהבינו כי כאשר מבקש ומתחנן היהודי בכל לבו מאביו שבשמים משכני אחריו נרוצה, מובטח הוא שתפלתו התקבלה ומשאלתו התמלאה, כך שהוא מיד אומר הביאני המלך חדריו, הוא כבר נמצא בחדר פנימה - כחה של תפלה אמיתית.

מהלך נוסף הוא כי בעת שמבקש היהודי משכני אחריו נרוצה, זועק מתוך תשוקה אמיתית: רבש"ע משוך אותי אלך ומיד ארוץ אחריו, הרי שאם הנך כה רוצה ומשתוקק נמצא אתה כבר בתוכי היכל המלך - הביאני המלך חדריו.

דומים הדברים למעשה במרן הקדוש מקארלין שפעם הגיע אליו חסיד ובקש ממנו יעזור לי הרבי לפתוח את לבי, אל מרן אין לי מפתח לפתוח את לבי, בכה החסיד ואמר יפתח הרבי את לבי אפילו במסמר, נענה מרן אם כך לך כבר פתוח...

המהלך הראשון מלמדנו כי תפלה אמיתית להתקרב להשם יתברך יפה כחה לפעול תיכף ומיד, והשני כי תשוקה בעומק לב לבוא אל הקודש היא עצמה עמידה בהיכל מלך, הצד השווה שבהם שאם מבקש היהודי באמת: משכני אחריו נרוצה יכול הוא מיד לומר ללא ספק: הביאני המלך חדריו.

מי מאיתנו לא הרגיש בנפשו בימים אלו תשוקה ורצון להתקדש ולהתעלות - להאיר נשמתו באור החיים, אם כך סמוכים ובטוחים אנו שהתקרבו אל הבורא יתברך - באנו חדריו, כעת נשתדל ונבקש להשאר בפנים - ליעול ולא ליפוק.

{ זכרות קודש }

גילוי אור ה' בעניני הארץ בכח התורה

ולאחר זמן מסתלקת, על ידי הסתר המציאות הגשמית המוכרח כדי שתהא בחירה לאדם כנ"ל.

לכן דרך המובחר הוא על ידי גיעת התורה, כאשר בתורה"ק יש שני חלקים, חלק פנימי שכל התורה שמוותו של הקב"ה והיא חכמתו יתברך אשר כביכול הוא וחכמתו חד, וחלק חיצוני שהם סיפורי המעשיות שבה וכל מצוות התורה שמקיים היהודי בפועל שהמה לבושים לאורו וחכמתו יתברך. וכאשר מייגע עצמו בתורה ובקיום מצוותיה בכונה להידבק בנותן התורה זוכה לגלות ולהאיר נפשו בחכמת התורה הנסתרית בלבושיה, ועל ידי זה מגלה אורו יתברך מתוך לבושי העולם הגשמי ומסתלקים ממנו כל המחיצות וההסתרים המחשיכים בעדו אורו יתברך.

יתר על כן איתא באבות דר' נתן (א, ד) שאם אדם לומד תורה יודע דעתו של מקום, שנאמר (משל ב, ה) 'אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא'.

שעל ידי עסק האדם בתורה משיג כביכול דעתו של הקב"ה, והוא האופן המועיל להסיר מחיצות עוה"ז ולהיות דבק בהשם יתברך, על ידי שמדבק עצמו בתורה הק' ומצוותיה בכונה נכונה להאיר נפשו באור החיים.

שלא תהא חכמתו מרובה ממעשיו

זהו ביאור הכתוב (ב, טו - יז) 'ויקה ה' אלקים את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, ויצו ה' אלקים על האדם לאמר, מכל עץ הגן אכול תאכל, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו וגו', כי כיון שתכלית התורה שיעסוק בה לשמה - לשם ה' כדי להידבק בהשם יתברך, ותהא כל כונתו לבוא לידי מעשה לזכר עצמו בכל מעשיו הגשמיים, לכן יש להיזהר לבל תהא חכמתו מרובה ממעשיו, שכל לימוד יביאנו לזיכור הגוף ולא יהא הלימוד מרובה ח"ו מזיכור אבריו.

לכן נצטוו אדם הראשון בהיותו בגן עדן 'לעבדה ולשמרה', ואמרו חז"ל (זהו"ק בראשית כז) 'לעבדה' זה מצות עשה 'ולשמרה' זה מצות לא תעשה, שב שמרו מצוה זו שלא לאכול מעץ הדעת היה זה מעשה לקבל אורו יתברך שנשפע עליו. אמנם כיון שאכל מעץ הדעת טוב ורע נשפע עליו דעת שלא לפי זיכור גופו בחינת חכמתו מרובה ממעשיו, ועל ידי זה נפגם ונעשה מה שנעשה באכילה זו.

מה טעם פתח בבראשית

זהו מאמר הכתוב 'בראשית ברא אלקים' ופתח רבי יצחק במדרש 'פתח דבריו יאיר', כי כל תכלית התורה למצוא הארת הבורא יתברך בחומריות העולם, ולכן אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ'החודש הזה לכם' שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, כיון שעיקר התורה לזכר האדם אבריו על ידי המצוות, היה צריך להתחיל מהמצוות עצמן שלא יהא ח"ו חכמתו מרובה ממעשיו.

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ (א, א).
ברש"י אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ'החודש הזה לכם' (שמות יב, ג) שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית משום 'כח מעשיו הגיד לעמו' (תהלים קיא, ו) וכו'.

במדרש (ב"ר ג, א) עה"פ (א, א) 'ויאמר אלקים יהי אור', רבי יצחק פתח 'פתח דבריו יאיר' וגו' (תהלים קיט, קל).

שמים וארץ - רוחניות וגשמיות

ביאור הענין כי השמים והארץ מורים על שני כחות שברא הקב"ה, השמים מורה על הנשמה ועניני הרוחניות כדאיתא בגמרא (סנהדרין צא): 'יקרא אל השמים מעל' (תהלים ג, ד) זו הנשמה, שברא הקב"ה נשמה חלק א-לוה ממעל והיא וכל עניני חיותה נקראים שמים. והארץ מורה על הגוף וכל הענינים הארציים הנותנים לו חיות, כדאיתא שם בגמרא 'ואל הארץ' זה הגוף.

והנה בשני ענינים אלו הגביל הקב"ה בריאתו, בענינים הרוחניים הגביל שלא יהא אורו יתברך נגלה לאדם אלא יהיו הסתרים ומחיצות המחשיכים עיניו מלהכיר מציאותו יתברך ומציאות האור הרוחני שבתוך כל לבושי עוה"ז. כי הלא באמת הבורא יתברך ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ואין שום מציאות בלתו, וכל מהות המציאות הגשמית הוא דוקא על ידי הסתר אור א"ס ב"ה, ובאם היה היהודי מכיר מציאותו יתברך מבלי הסתר ודאי לא היתה כלל אפשרות לבחור בהיפך הטוב. לכן הגביל הבורא יתברך אורו שלא יתפשט מעבר ללבושים הגשמיים ויהא מציאות של הסתר, שבזה יבוא העולם לתכליתו בהתגברות האדם לבחור בטוב.

אמנם גם בבריאת הארץ בכל עניני הגשמיות היתה הגבלה, כי תכלית הבריאה שיגלה היהודי אורו יתברך בתוך כל עניני העולם הגשמיים, לכן הגביל את הבריאה הגשמית לבל תסתיר לגמרי אורו יתברך, ואף בכל המחיצות הגשמיות היא היהודי כח לגלות כבוד מלכותו בזעקתו להשם יתברך, כמאמר מרן אדמו"ר הזקן ז"ע 'ויאמר אלקים יהי אור' באם יהודי זועק להשם יתברך יהי אור מאיר לו הבורא יתברך אפילו ויהי אור. ואף שיועד שבאמת לא קיימת מציאות גשמית כלל ואין בה שום ממשות, מ"מ זועק ה' ברצונך העמדת להררי עוז הסתרת פניך הייתי נבהל' (תהלים ל, ח) אף שאין זו מציאות אמיתית, ועל ידי זה מגלה אורו יתברך מתוך כל המחיצות וההסתרים הגשמיים.

גילוי אור ה' בכח התורה

שני דרכים יש לגילוי אורו יתברך בעוה"ז, האחת על ידי התבוננות כמאמר הכתוב (תהלים ח, ד) 'כי אראה שמים מעשה אצבעותיך', שמתבונן בבריאה עצמה ומתוך כך מכיר את בוראו, אמנם הארה בדרך זו אינה עומדת בנפשו בקביעות

המשך בעמוד הבא <<<

סמיכות סיום התורה לתחלתה

חידוש הבריאה בכל יום ע"י התחדשות ישראל בתורה

ידוע שהקב"ה מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, וכבר בארתי זה לעיל. כי כמו שהתחלת הבריאה היתה ע"י התורה כדאיתא בזוה"ק (זוה"ק תרומה קסא.) קב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, כך התחדשות הבריאה של מעשה בראשית הוא ג"כ ע"י התחדשות התורה שישראל מחדשין בכל יום חדושי תורה. וכמו ששמעתי מא"ז זללה"ה, שספר הזוהר יש לו בכל יום פירוש אחר.

ועל דרך דאיתא בגמרא (עי' זוה"ק בראשית ה.) על 'ואשים דברי בפיך לנטוע שמים וליסוד הארץ' ויאמר לציון עמי אתה' (ישעיהו נא, טו), אל תקרא עמי אלא עמי בחיריק דהיינו בשותפות, מה אנא במילולא עבידנא שמיא וארעא אף אתה כן. וזהו 'ואשים דברי בפיך לנטוע שמים וליסוד ארץ' היינו מהחידוש שמחדשין ישראל בתורת אמת, מחדשין בריאת שמים וארץ החדשים. וכל דברים המתחדשים בעולם הכל הוא ע"י התחדשות התורה שישראל מחדשים באסתכלותם בה וכפי ענין התחדשותם בתורה כך נתחדש בעולם.

וכמו ששמעתי בשם אחי הרב הקדוש המפורסם מו"ה ברוך נרו יאיר שאמר לצרף סיום התורה בהתחלתה 'לעניני כל ישראל' 'בראשית', פירוש לפי עיני ישראל שמסתכלים בתורה - כפי הסתכלותם בתורה, כך הוא ענין חידוש מעשה בראשית שנתחדש בכל יום.

דג"ל מחנה אפרים (פרשת בא עה"פ חידוש הזה לבס)

מעלת כל אחד מישראל

ידוע מספרים הקדושים כי התורה נעוץ סופה בתחילתה, וכבר דברו בזה הרבה מחברים בספריהם, ואענה גם אני את חלקי.

'כל ישראל' (דברים לד, יב) בראשית (א, א). רומז למה שאמרו רז"ל (ב"ר א, ד) ישראל עלו במחשבה. וזהו 'כל ישראל', 'בראשית', כל ישראל עלו במחשבה הנקראת ראשית כידוע, אפילו נשמת הקל שבקלים. אח"כ מצאתי זה בספר תורי זהב (סיום התורה אות א').

עוד נראה לענ"ד לומר דבר נכון בעזרה"ת, על פי מה שאמרו חז"ל (תענית לא), עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים לעתיד לבא. ופירושו בספרים הקדושים (אוהב ישראל, לט"ז באב; בני יששכר, תמוז אב מאמר ד ס"א) כי מחול הוא בעיגול, שידמה לכל אחד שהוא בראש, כמו המלאכים שהולכים תמיד בעיגול שלא יקנאו זה את זה. וזהו 'לעניני כל ישראל בראשית', היינו לעתיד לבא יעשה להם הקב"ה בחינת מחול, והיה לעין כל אחד ואחד שהוא בראש.

דברי שלום (פתיחה לפרשת בראשית ועניני באורייתא)

לב נשבר אלקים לא תבזה

אמרו חז"ל (ברכות סג.) אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וקשה הלא כתוב (ויקרא יח, ה) 'וחי בהם', ולא שימות בהם (יומא פה), ואמר דאיתא בספרים הקדושים (עי' ליקוטי תורה להאר"י ומגלה עמוקות פר' ואתחנן אופן נח) 'חושך על פני תהום' (בראשית א, ב) ס"ת כלי"ם, 'משה לעיני כל ישראל' (דברים לד, יב) ר"ת כלי"ם, וזה טעם אשרין כלים שנכנסת בטומאה ויצאת בטוהרה (כלים פ"ל מ"ד, ועי' מבשר צדק בפרשתן).

ואמרו חז"ל (ב"ק נד:) על כלים שבירתן מיתתן, וזה הפירוש שממית עצמו עליה היינו שיש לו לב נשבר באמת זהו בחינת מיתתו. וזה גם כן הפשט מה יעשה אדם ויחיה, ימית את עצמו (תמיד לב), ומרומז זה בהתחלת התורה ובסופה בתיבת כלים, היינו שבשירתן הוא טהרתן גם כן, היינו שיהיה לו תמיד לב נשבר ונדכה, ודפח"ח.

ח"ו שתשתכח תורה מישראל

עוד אמר על מה שסיים רש"י הקדוש פירושו על התורה בענין שבירת הלוחות, כי זה על פי מאמר חז"ל (שבת קלח:) עתידה תורה שתשתכח מישראל, ואמרו חז"ל (ברכות ח:) הזהרו בזקן ששכח תלמודו מפני שלוחות ושברי לוחות מונחות בארון, ולכן מסיים ששיבר את הלוחות, והתורה נעוץ סופה בתחילתה, כי בתיבת בראשית ידוע מתיקונים (עיין באגרא דכלה צירופי בראשית שכתב 'בראשית ר"ת אור תורת רשב"י, וכו' בדברי שלום בפר' בראשית) שמרומז רשב"י, והוא אמר (שבת שם) חס ושלום שתשתכח תורה מישראל ודפח"ח.

אמרי יעקב (שמות תורה תענית ז')

כחות הפכיים בתורה הקדושה

ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל (דברים לד, יב).

ברש"י 'לעניני כל ישראל', שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם וכו'.

יש לבאר מהו השבח הגדול בזה שבו מסיימים התורה.

איתא בחתם סופר עה"פ (דברים לב, ב) 'מימינו אש דת למו', שתיבת אשדת נקראת בשתי תיבות ונכתבת באחת, והרמז בזה שהבורא יתברך נתן לישראל התורה שהיא אש ועל ידי זה יש בהם כח ההתגברות, כמאמר רז"ל (ביצה כה:) עזין שבאומות ישראל שנאמר 'אש דת למו'. ועוד אמרו (תענית ז.) למה נמשלו דברי תורה למים לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך וכו'.

נמצא שיש בתורה שני כחות אש ומים, וישראל משתמשים בכל אחד במקום הראוי, בעת שנצרכים להתגבר כנגד יצרם ולהתחזק בעבודתם משתמשים בכח האש, ובעת שנצרכים להשפיל עצמם משתמשים בכח המים, לנהוג בהכנעה ובמדות טובות בדרך רכה כמים עם חבריהם. זהו הנרמז בתיבת אשדת שבקריאתה אש דת מורה על כח האש, וכתיבתה אשדת על כח המים - מלשון 'אשדות הפסגה' (דברים ג, יז) שהוא נחל היורד מההר, כמו 'אשד הנחלים' (במדבר כא, טו).

בדרך זו יש לבאר שמשבח הכתוב את משה בשבירת הלוחות, כי אף שהנהיג את ישראל תמיד בדרך רכה כמים, בעת שהבין שטובת ישראל לשבר הלוחות, נתגבר בגודל אהבתו להם לנהוג כאש ושבר הלוחות מעשה אלקים.

בזה יש לנעוץ סוף התורה בתחלתה, דכתיב (א, א) 'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ', פירש"י שנקראו שמים שעשוין מאש ומים, והוא בכדי להורות דרך הישר לנהוג בכל מקום במדה הראויה, אם בהתגברות כאש ואם בהכנעה ודרך רכה כמים.

על זה אמרו בגמרא (פסחים נ) רבא רמי כתיב (תהלים נז, יא) 'כי גדול עד שמים חסדך' וכתב (שם קח, ה) 'כי גדול מעל שמים

חסדך', הא כיצד כאן בעושיין לשמה וכאן בעושיין שלא לשמה. כלומר העוסק בתורה שלא לשמה אין תורתו אלא עד שמים ואינו משיג בה בחינת אש ומים, כי נוהג כטבעו ונטיית נפשו. רק העוסק בה לשמה בביטול הרצון הוא מעל שמים, שזוכה לשני הכחות שיש בה אש ומים לנהוג בכל עת במדה הראויה כרצון קונו.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, קידושא רבא שמהת תורה תשפ"ג

הנהגה מעל הטבע בכה התורה

איתא בספה"ק שיש שני מיני הנהגות שמנהיג הקב"ה עולמו, האחת הנהגה בדרך הטבע כסדר שקבע הקב"ה בבריאת העולם בששת ימי המעשה, והשני הנהגה על פי התורה למעלה מטבע העולם, וכאשר מדבק היהודי עצמו בתורה זוכה להנהגה למעלה מהגבלת הטבע.

בזה יש לנעוץ סוף התורה בתחלתה, לכל האותות והמופתים אשר עשה משה לעיני כל ישראל, הוא הנהגה בדרך נס שנמשך על ידי משה רבינו. אמנם אף בעת שמנהיג הבורא יתברך עולמו כדרך הטבע 'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ', יכול היהודי לזכות שתהא עמו ההנהגה למעלה מסדר הטבע, על ידי שמדבק עצמו בתורה שהיא מעל טבע העולם.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, מתוך קידו"ר שמהת תורה - תשע"ה

המופת הגדול מכל המופתים

מתאמרא בשם צדיקים שהמופת הגדול ביותר הוא להחזיר אמונת ה' בלב איש יהודי. בזה יש לנעוץ סוף התורה בתחלתה 'לכל האותות והמופתים אשר עשה' וגו', אמנם למעלה מכל המופתים שעשה לעיני ישראל הוא 'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ', מה שהאיר בישראל בהירות האמונה ביוצר שמים וארץ.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

>>> המשך מעמוד הקודם

ומה טעם פתח בבראשית משום 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים', שאם יאמרו אומה"ע לסטים אתם שכבשתם ארץ שבעה עממין, אומרים להם כל הארץ של הקב"ה ברצונו נתנה לכם וברצונו נטלה מכם ונתנה לנו, כלומר שהיה חפצו יתברך לתת לישראל ארץ שבקדושתה יהא בהם כח לגלות אורו יתברך בעיני עוה"ז, על ידי התורה והמצוות. ובכדי שיעסקו בתורה ומצוות בכונה נכונה לבוא לידי מעשה ולגלות אורו יתברך בעיני הארץ, פתח הקב"ה תורתו בבראשית להאיר אור אמונתו בנפשות ישראל, ועל ידי זה יוכלו לגלות אורו יתברך בכל אפסי ארץ בעסק התורה והמצוות.

יעזור השם יתברך שישאר בנו רושם מהימים הק' שעברו עלינו, כאשר אומרים ביום הכפורים בסדר העבודה 'טהור לב פסע לאחוריו', שהיה הכהן יוצא מקודש הקדשים כשפניו אל הקודש, כן צריך כל יהודי לצאת מחודש זה כשפניו אל הקודש, שלא ישתכחו ממנו הזמנים הנעלים וכל רגשות אהבה ויראה שזכה להרגיש במשך החודש, ו'כל קרני רשעים אגדע ותרוממנה קרנות צדיק' בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

בראשית תשע"ו, רעוא דרעיון

יצא אדם לפעלו

שיחת חיזוק לאברכים מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א
שלהי ירח האיתנים - מלוה מלכה מוצאי שבת בראשית באחד השנים

חסידים החשיבו מאד את ישיבת החברים יחד, ופעם אחת שאלו את הרה"ק מרוז"ן ז"ע שהשבוע יומא דהילולא מהו השיעור לשבת יחדיו, ואמר ב"ס'וערט איינס - עד שנעשים אחד.

בחודש תשרי מקבלים כחות לכל השנה

מגיע קצת זמן חדש בחודש כזה שאחר ירח האיתנים, כדרך שאמרו צדיקים שחודש מרחשון הוא מלשון מרחשין שפוחית, שהשפתיים עדיין מרחשות מתפלות הימים הק'. דבר פשוט הוא שידוע כל אחד שכאשר יש בגוף ראש ואברים כן יש בשנה, זמני חודש תשרי הם הראש והלב של השנה, ובהם נשפע לאדם תמצית חיות הנשמה לכל ימות השנה. ואחר חודש זה באים ימי החול שהם זמן העבודה בפועל, אחר שקבלו השגות רוחניות כחות רוחניים וכל הכלים הרוחניים לעבודת הבורא לימות השנה.

הימים הק' משאירים רושם בנפש האדם, אחר הימים הק' הוא אינו אותו אדם כלל שהיה מקודם, הוא אדם חדש שנוסף עוד חלק בקומתו הרוחנית, כי תכלית הבריאה היא כדכתיב (בראשית ב, כו) 'נעשה אדם בצלמנו כדמותנו', פירש"י כדמותנו להבין ולהשכיל, שהיה רצונו יתברך לברוא אדם שיהא צורה מלובשת בחומר, שבתוך החומר ועם כחות החומר יוכל לדמות צורה ליוצרה להיות בבחינת אדמה לעליון, שיזכך עצמו וידבק במדותיו של הקב"ה, ובכל שנה נתגלה עוד חלק בכחות הנפש של האדם להרגיש קרבת אלקים ולהכיר חלק ה' שנמצא בו בחי' אדמה לעליון, ובזה מכיר יותר חלק ה' בכל הבריאה ככל ששייך לכחות נפשו להשיג.

כדרך שבונים בנין עם הרבה קומות שכל קומה נראית כמו הקומה שתחתיה, אבל מי שמביט על הבנין רואה שבכל קומה הבנין נעשה גבוה ומושלם יותר, כך בכל שנה נוספת עוד קומה בבנין נפש האדם, כאשר מתחילה שנה חדשה אין הפירוש שנתלשו כמה דפים מהלוח וממילא הסתיימה שנה ומתחילה שנה, ואז מתחילים שוב בעבודת חודש אלול וחודש תשרי וכך מתקדמים החיים, אלא בכל שנה נוספת קומה חדשה בנפש האדם ואת תמצית הכחות הרוחניים בבנין הקומה הוא מקבל בחודש תשרי.

ידעת דבר זה צריכה ביותר חיזוק אצל אברכים, כי בחורים עולים בכל שנה לשיעור גבוה יותר וממילא מרגישים שהשתנה משהו, אבל אברך יכול להרגיש שכל השנים אותו דבר, לכן הוא צריך ביותר להתחזק בידיעה שכל שנה היא קומה חדשה לגמרי בבנין נפשו.

הוספה בבנין הנפש בכל יום

ולא רק שנה היא קומה נוספת אלא אף כל יום הוא קומה נוספת באדם, כדאיא בספ"ק שיש קומה כללית של שנה וקומה פרטית של יום, והביאור בזה שבכל יום נוסף בבנין כחות נפש האדם להשלים תכלית בריאתו נעשה אדם בצלמנו כדמותנו שידמה עצמו לפעולותיו של הקב"ה, וכאשר עובר עליו יום והוא לא התקדם בענין זה אין זה נחשב יום.

לזכרון עולם בהיכל ה'

נשמת ירידנו עוז הבלתי נשכח מוקני חשובי אנ"ש
הרה"ח המפורא ר' מורכ"י זאב כ"ר משה הרש"ל
נלב"ע ע"ב חשוך תשפ"א
לזכות חתנו הנכבד והנעלה

הרבני הנגיד המפורא הרה"ח ר' יהושע ערבליך שליט"א
הבונה ומקים בימים אלו ארון קודש מפיאר בבית מדרשו
לרומם את בית ה' לעילוי נשמת חותנו

דברות קודש מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א מוצאי שמחת תורה ש. ז. - לאהר הקפות שניות

א גוטן ווינטער א געזונט'ן ווינטער. יעזור השם יתברך שתהא שנה טובה ומבורכת, שכל התפלות כל המצוות של חודש התקופה במצוות וכל האהבות והיראות ישאירו בנו רושם לעולם, לא נתנשי מינך ולא נתנשי מינך לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי.

נתינת כח לזכור שהוא בן מלך

מרן הקדוש מקארלין ז"ע אמר שהדבר הגרוע ביותר הוא שיהודי שוכח שהוא בן מלך, כל יהודי הוא בן מלך וכדי שלא ישכח מזה נתן לנו הקב"ה חודש תשרי שבכל החודש מעוררים את מלכות ה' וממליכים אותו - ויתנו לך כתר מלוכה, אמרו לפני מלכות, כל החודש ממליכים את הבורא יתברך ושמים במלכותו והוא נתינת כח שלא ישכח כל השנה שהוא בן מלך, שזכור תמיד ה' מלך ה' מלך ה' מלך ה' מלך ה' לעולם ועד.

כאשר יהודי זוכר שהוא בן מלך הוא משתדל להידיבק בתורה שנתן לנו השם יתברך, כי בן המלך חפץ להידיבק בחכמת אביו המלך, תפלתו של בן מלך היא באופן של עומד לפני המלך - כבן המתחטא לפני אביו המלך, אצל בן מלך הדיבורים אחרת כי הוא מדבר בשפה שמתאימה לבן מלך, המעשים באופן שמתאים לבן מלך והלבושים שלובשים מתאימים לבני מלכים - הן אצל הגדולים והן אצל הקטנים, אצל הבנים ואצל הבנות.

ישמחו במלכותך שומרי שבת

כאשר מכח חודש תשרי זכור היהודי שהוא בן מלך השבת נראית אצלו אחרת, כי כל שבת היא זמן ששמים במלכות ה', מרן הר"ן מלעכוויטש ז"ע אמר די וואך ווי די וואך חאטש שבת, בכל שבת הוא נזכר שוב שהוא בן מלך, ומבואר ועד צאתו הוא מתעלה יותר ויותר, שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול - התורה והתפלה בשבת נעלים יותר.

איני רוצה להזכיר מה שאין צריך ב"ה להזכיר, בן מלך משתמש רק בכלים שמתאימים לעלות על שלחן המלך - אתכא דמלכא ואינו משתמש בכלים מאוסים ומגועלים רק בכלי זהב וכסף.

רק נזכיר שוב מה שכבר הזכרנו, ב"ה יש כאן ציבור של בני תורה תלמידי חכמים בני עליה, אבל מי שמתחזק בנוסף לכל לימודיו גם בלימוד סדר התכנית יודעי תורתך יסיים בעז"ה את שנת תשפ"ג כשהוא בקי בעשרות דפי גמרא בבחיירות - זוהי מתנה עצומה.

יעזור השם יתברך שיתעוררו רחמי יתברך על בני ישראל, אני לדודי ועלי תשוקתו שנוכל להיות תמיד משכני אחרין נרוצה הביאני המלך חדריו, שישארנו בנו תמיד אהבת ה' ויראת ה' ודבקות בה', שיושפע לנו ולכל ישראל כל השפעות טובות מהחודש הזה. רפואות ישועות ושמחות, דבקות בתורה וסייעתא דשמיא בתורה, שנוכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, לראות בנים ובני בנים מאירים ודבקים בתורה ובמצוות, שיהיו שמחות בכל בתי ישראל וינצלו כולם מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, ונזכה במהרה ישיש עליך אלקיך לשמחה הגדולה בבנין ביהמ"ק בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

בארז"ל איתא שאחד מזמני חשבון הנפש הוא בכל לילה קודם ק"ש שעל המטה, ואזי צריך האדם לעשות חשבון עם עצמו, הנה עבר עלי יום היכן נשלם ביום זה חלק בכחות הנפש שלי, היכן הוא התגבר ושביר מדה או תכונה קשה. צדיקים אמרו שיום שלא עשו בו חסד עם הזולת אינו יום, כך הוא במדת החסד וכך בכל מדה ותכונה שצריך לשנותה, שאם ביום זה לא עשה עם זאת מאומה ואדרבה עוד נכשל ח"ו ירגיש שהוא חסר בתפקידו ביום זה, וביום ההצליח להתגבר ולשביר דבר מה ירגיש שהתקדם במילוי תפקידו בעולם, בודאי אין הכונה שיחזיק טיבולתא לנפשיה אלא ידע שהכל מתנת שמים ויחזיק עצמו בהכנעה, אבל חובת האדם לדעת היכן הוא אוהז בעבודתו.

יש לדעת לקראת מה הולכים

אחד מעיקרי הדברים כאשר נכנסים לשנה חדשה שידע האדם לקראת מה הוא הולך, אדם שחי בדמיון וחושב שכיון שהיה חודש תשרי כבר אין לו יצה"ר ואינו מכין כלי מלחמה, אדם שאינו לומד את השנה שעברה כדי להכין כלים לשנה הבאה - אינו יכול להצליח.

יש לדעת שהיצה"ר נשאר כמות שהוא, ולא רק שנשאר כמות שהוא אלא שעתה יצרו גדול הימנו, כאשר קבלנו כחות נפש חזקים יותר בחודש תשרי ברור שלמול כחות אלו קיים יצה"ר גדול, כי כל תכלית הבריאה היא שתהא לאדם בחירה, כמאמר הכתוב (דברים ל, טו) 'ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב' - ואת ההיפך בהיפך, 'ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך', וכיון שכל העבודה היא מלחמת היצר ממילא אם מתגבר כח הטוב מתגבר גם הכח שכנגדו כדי שתהא בחירה.

באדם הראשון קודם החטא כתיב (ב, כה) 'ולא יבוששו' שלא היה בהם כח הרע, ובספ"ק נתקשו כיצד נעשה חטא עץ הדעת כיון שזוהמת הנחש נעשתה רק אחר החטא, אבל אחר חטא עץ הדעת יש בכל אחד יצה"ר ועיקר עבודתו להתגבר ולהילחם בו, ובגמרא סוכה (גב.) איתא ובתלמידי חכמים יותר מכולם, היצר נלחם ביותר ביהודי שחפצו להידיבק בתורה ובפרט במי שחפץ להיות עובד ה' וללמוד תורה כפי שהש"ת חפץ שילמדו, לכן יש לידע את המצב ולהכין כלי מלחמה.

הגוי שלי גדול וחזק משלכם

בליובאוויטש מספרים על אחד מגדולי תלמידי הרב בעל התניא רבי שמואל מונקע'ס, קודם שהתקרב להרב היה מתנגד וכאשר שמע מהרב החליט לנסוע אליו ומסתמא הרב עדיין גר אז בליאזני, הוא הגיע לעיר באמצע הלילה וכל העיר היתה חשוכה, וכאשר ראה אור באחד הבתים הבין ששם גר הרב, הוא דפק בדלת והרב פתח לו ושאלו למבוקשו, א"ל ר' שמואל שמבקש לישון בביתו.

הבין הרב שחפץ לישון אצלו כדי להתחזק אחריו ולכן אמר לו האם לא מצאת יהודי אחר לישון אצלו, א"ל רבי שמואל שרצונו לישון דוקא אצלו, כך נתווכחו ביניהם עד שאמר לו הרב אם לא תלך מכאן אקרא לגוי שישלך אותך, א"ל ר"ש יא רבי, אבער מיין גוי איז אסאך גרעסער און אסאך שטערקער פון אייער גוי - הגוי שלי הרבה יותר גדול וחזק משלכם...

אדם צריך להכיר את ה' גוי שיש בתוכו ולהכין כלים כדי להלחם בו, וכאשר הוא מוכן למלחמה יצליח בסייעתא דשמיא להתגבר בכל ענין שצריך התגברות, על ידי הכחות הרוחניים שנשפעו בנפשו בירח האיתנים.

מאמר מעשה בראשית

מכ"ק מרן אדמו"ר מוהר"א זי"ע

מתפרסם בזאת לראשונה

לפנינו מאמר קדוש מעצם כתב יד קודש מרן אדמו"ר מוהר"א זי"ע, אשר העתיקו לזכרון עולם הגה"צ ר' נחום רבינוביץ זצ"ל - חרב"נ מרן אדמו"ר מוהר"א זי"ע, מכתבי הקודש שהיו בחצה"ק בקוידינוב.

ברדוש יהודי ונדיר זה מכבר רבינו הק' זי"ע את כל סדר בריאת העולם יום אחר יום בדרך החסידות, וקוטב הרעיון הוא העלאת כל עניני עולם הזה לשורשם לקדושה. מקוצר היריעה הסתפקנו עתה בביאור היום הראשון והשני ובהדמנות ראוייה יושלם אי"ה המאמר כולו. הפיסוק ומראי המקומות נערכו על ידינו.

הועתק והוגה אות באות מכתב יד קדשו של

חז"ו הרה"ק מהר"א זצוק"ל

שתי בחינות יש בישראל הת"ה ופשוטי העם

בראשית וכו', אמרו חז"ל (מדרש תנחומא בראשית, ג) **בשביל ישראל שנקראו ראשית** [והוא ברש"י ז"ל], ועפ"י זה יש לומר בראשית אותיות ב' ראשית כמוזכר בתיקונים (תיקון מה, פה), היינו שיש ב' בחינות בישראל, וכולם נקראו ראשית. בחינה אחת, תלמידי חכמים וצדיקי ישראל. בחינה ב', המון ישראל אשר עוסקים גם במשא ומתן ובעניני העולם. ואף על פי כן כולם נקראו ראשית כי סוף כל סוף יודעו כל ישראל מקטן ועד גדול, כמאמרם ז"ל (סנהדרין י): כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר (ישעיהו ס, כא) 'ועמך כולם צדיקים'.

וזהו אומרו ב' ראשית ברא אלקים, א' בחינת שמים - הם התלמידי חכמים העוסקים בענינים שמימיים, וזהו 'את השמים'. ובחינה השנית - המון ישראל העוסקים בארציות, וזהו 'את הארץ'.

'והארץ' - היינו העוסקים ומשוקעים בעניני העולם, היתה תוהו ובוהו - הם ריקים מכל טוב, כתרגומו צדיא וריקניא. כיון שאין כוונתם לשם שמים כמאמר חז"ל (אבות ב, ב) וכל מעשיך יהיו לשם שמים.

'וחושך על פני תהום', ופירש"י על פני המים שעל פני התהום. הוא על דרך המבואר בשערי קדושה להרח"ו זצ"ל (ח"א, שער ב) שיסוד המים מצמיח ונמשך ממנו כל התאוות והתענוגים הן לטוב והן להיפוך. והעוסקים ומשוקעים בתאוות עולם הזה - הנקראים מים שעל פני תהום אותיות המו"ת, הם בחושך גדול.

השי"ת משיב רוח טהרה לשוב בתשובה

אך 'ורוח אלקים מרחפת על פני המים', היינו על דרך אמרם ז"ל שבכל יום כרוזא כרוז 'שובו בנים שובבים' (ידימהו ג, כב), וע"י זה באים לאדם התעוררות תשובה כמבואר בספרים הקדושים (ע"י בעש"ט עה"ת פרשת בחוקותי ו-ט) שליטת מספרי ה'תולדות' בענין זה). וזהו 'ורוח אלקים' היינו רצון השי"ת, כי רוח לשון רצון - כמו 'אל אשר יהיה שמה הרוח' (חזקאל א, ב). 'מרחפת' היינו שמנשב רצון השי"ת לעוררם בהרהורי תשובה, הגם שהם 'על פני המים' ועוסקים בתאוות.

'ויאמר אלקים יהי אור', היינו שנתן השי"ת עצה להם, שיקבעו עתים לתורה הנקראת אור - להאיר להם בתוך חשכה. 'ויהי אור' פירוש שגם זה אמר השי"ת שישונו בתשובה שלמה המרומז בתיבות 'ויהי אור' - אור שכבר היה, היינו התשובה שקדמה לעולם (ב"ר א, ד), וע"י זה יהיה להם תיקון.

תומכי התורה יאכלו חלק בחלק עם הת"ח

'וירא אלקים את האור וכו', היינו שבחר השי"ת במעשיהם של צדיקים - כדאמרו חז"ל במד"ר (ב, ה), והם העוסקים בתורה וביראת השי"ת. 'ויבדל אלקים בין האור ובין החושך', היינו שעשה מיצוע והבדל בין התלמידי חכמים הנקראים אור, ובין העוסקים בעניני עוה"ז הנקראים חושך. וכל הבדל הוא מיצוע ומתוך ב' הקצוות - כמו פרוכת המבדיל בין הקדש ובין קודש הקדשים והפרוכת מחבר אותם, כן הוא גם

העוסקים בעניני העולם, אם יחזיקו ידי התלמידי חכמים ויהיו מתומכי אורייתא, בזה יהיה להם חיבור מה עם התלמידי חכמים.

עוד ירמוז במלת 'ויבדל' שצריך התלמיד חכם להיות מובדל משאר העם בכל מעשיו, כמבואר ברמב"ם הלכות דעות (ה, א). 'ויקרא אלקים לאור יום' - הם מעשיהם של התלמידי חכמים, 'ולחושך' - היינו הבעלי בתים אשר עוסקים במשא ומתן הגם שהם מתומכי תורה, והם נקראים חושך לגבי התלמידי חכמים, כי העולם הזה נקרא חושך - 'קרא לילה', היינו לגבי התלמידי חכמים הוא בחינת לילה. ואף על פי כן 'יהי ערב ויהי בוקר יום אחד', פירוש התלמידי חכמים ותומכיהם נקראים 'יום אחד'. ולא זו בלבד אלא שגם הם מוקדמים לתלמידי חכמים כמו הערב שקודם לבוקר, ולכן קודם זבולון ליששכר בברכת יעקב אבינו ע"ה (מט, יג) ומשה רבינו ע"ה (דברים לג, יח).

מים התחתונים בוכים

'ויאמר אלקים יהי רקיע וכו', הענין לפי דרכנו יבואר על פי אמרם ז"ל (הגינה טו): אין בין מים העליונים למים התחתונים אלא כשלש אצבעות, ובמקום אחר (שיטת רב אחא בר יעקב שם) אמרו כמלא נימה. ועוד אמרו (תק"ז ת"ה, יט): מים התחתונים בוכין ואמרין אנן בעינין למיהוי קדם מלאכ. וידוע מה שכתב הקדוש מהרח"ו ז"ל בשערי קדושה והוא למעלה, כי יסוד המים נמשך ממנו כל תאוה ותענוג.

ועפ"י זה יש לומר אשר מים העליונים נקרא החשק והתאוה לעבודת השי"ת ולתורתו ולמצוותיו, ומים התחתונים נקרא התאוה לעניני עולם הזה ותענוגי עוה"ז - אף שהם בהיתר. וצריך לעשות רקיע והבדל בין מים התחתונים, כמבואר בספר חובת הלבבות הקדוש (שער חשבון הנפש, פ"ג חשבון כ"ה) כשם שלא יתקבץ בכלי אחד אש ומים, כך אף יתקבץ בלב אחד אהבת העולם ואהבת הבורא. וצריך להעלות גם מים התחתונים עניני עוה"ז לעבודת השי"ת כאמרם ז"ל (אבות ב, ב) וכל מעשיך יהיו לשם שמים, ואמרו (ברכות סג): איזהו פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה - 'בכל דרכיך דעה' (משלי ג, ו) וכו'. ובה מעלה מים התחתונים ונעשים עליונים, במה שעושה הבדל בעצמו ומרחיק ממנו כוונת טעם עוה"ז ומכוון לעבודת השי"ת.

כי מים התחתונים בוכים כנ"ל, כי ידוע כל אהבות עוה"ז נשתלשלו מעולם האהבה והחסד האמיתי, רק מהשתלשלות ע"י כמה מדרגות נשתלשל גם אהבות חיזוניות ע"י שבירת הכלים כידוע מספה"ק. ורוצים כל האהבות זכות להתעלות ולהיות להם ג"כ תיקון, וע"י שאדם מכוון בהם לשם שמים מעלה אותן לשרשם.

ועפ"י זה יש לפרש מה שאמרו אין בין מים העליונים למים התחתונים אלא כשלש אצבעות, היינו רמז לג' קוין אהבה ויראה והתפארות. וידוע כי כל אחד כלול מכולם, והם ג' קוין שנכלל בקו אהבה אשר מצד הקדושה וכן ר"ל בהיפך, והם השלש מדות שצריך להיות הבדל בין קודש לחול כנ"ל. ומה שאמרו במקום אחר כמלא נימה - גם כן אמת, כי הכל הולך אחר הכוונה. כי אם אדם מכוין בדברי הרשות לשם שמים - נכלל בבחינת מצוה, ואז נקרא מים עליונים. ואם למלא

תאוות - נכלל ר"ל בהיפך, כי מן ההיתר יסיתנו אל האיסור כמבואר בטור או"ח (ע"י סי' רלא). ואז נקרא מים תחתונים, ואין בין זה לזה אלא הטיית הכוונה אם לטוב או להיפוך ר"ל.

'יעש את הרקיע' אמרו במדרש רבה (ד, ה) על פסוק זה הרעים בן זומא את העולם, והכתיב (תהלים לג, ו) 'בדבר ד' שמים נעשו'. נלע"ד הכוונה אשר בן זומא בקדושתו וחסידותו הרעיש עניני עוה"ז אשר עיקר כוונת האדם יהיה בהם לתקן אותם, כמו שכתוב 'זיעש' - ופרש"י לשון תיקון, היינו לתקן אותם לכוון בהם לשם שמים כמ"ש לעיל.

'ויבדל אלקים וכו', היינו בסיוע השי"ת לאדם יכול לעשות הבדל בין המים וכו'.

הכנעה הבדלה המתקה

'ויקרא אלקים לרקיע שמים', פירש"י שא מים, שם מים, אש ומים. נלע"ד עפ"י הקדמה מאור ישראל וקדושו קודש הקדשים הבעש"ט הקדוש זצוק"ל שצריך בכל ענין עבודת השי"ת שלש בחינות - הכנעה, הבדלה, המתקה, יעויין בספר הקדוש תולדות יעקב יוסף (ע"י בן פורת יוסף ריש לך לך). ודברים אלו עמוקים עד אין תכלית אשר אי אפשר לפורטם בכתב, אך לפרש קצת מדבריו הקדושים.

הענין הוא כי תחילה כל זמן שאין האדם מכיר חסרונו הוא מעורב בטוב ורע ופעם עולה ופעם יורד באין מרגיש, פעם עושה מצוה ואח"כ נופל ר"ל לתאוות ואין יכול לבוא לעבודה שלימה ולתשובה אמיתית, אלא אם כן יכיר מקודם חסרונו ואז ע"י מרירות נפשו על זה יבוא לידי הכנעה. ואח"כ הוא מרחיק את עצמו ובודל מן הרע ומבדיל הרע מן הטוב, וזהו ענין הבדלה. ואח"כ הולך ומתחזק בטוב ונהפך הרע לטוב, כמאמר חז"ל ('ירושלמי ברכות ט, ה) על פסוק (נחמיה ט, ח) 'זכרות עמו הברית', אברהם אבינו ע"ה עשה את היצה"ר טוב - שנאמר 'זכרות עמו הברית', וזהו המתקה.

ושלשה דברים אלו נרמזים במלת שמים כפירש"י ז"ל, היינו בתחלה אש ומים מעורב, וכשמכיר זאת ובא לידי הכנעה ועושה הבדל ורקיע ומפריד הטוב מן הרע ומבחין הטוב מן הרע, אז מלת שמים שם מים פירוש שניכר אשר שם הוא מים המכונה לאהבות זרות ונפרד מן אש הנשמה. ואח"כ מעלה כל האהבות לעבודת השי"ת כמ"ש לעיל ואז הוא בחינת שא מים, היינו שמעלה האהבות הנקראים מים ומנשא אותם לקדושה. 'ויהי ערב ויהי בוקר יום שני', פירוש מה שהיה מתחילה בחינת ערב - מעורב בטוב ורע, אח"כ בעת שנשתנה ובשנותו את טעמו לפני הקב"ה נעשה בוקר אור, וזהו מה שכתוב בזה"ק (בראשית ד, ד) מאן הוא מנכון די מהפכין חשוכא לנהורא וכו' יעויי"ש.

נרבת ידינו

הרה"ג ר' חנוך הענין רוב זילברפרב שליט"א
להגיל שמחת חבר מצוה לבנו הבה"ח כמו אהרן נ"ו

קחל א"ש מזומנים בזאת באופן אישי לבוא ליטול חלק
בשמחת חבר מצוה שתתקיים אי"ה ביום ג' - ר"ח מרחשון
באולמי "מרום" רח"ו הרב לנראו 2, ובשמחתכם נשמח אף אננו.

בידידות וכבירה
חנוך זילברפרב וכ"ב